

Vlaams
Parlement

ingediend op **37-D** (2014-2015) – Nr. 2
12 februari 2015 (2014-2015)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Gwenny De Vroe en Hermes Sanctorum-Vandevoorde

over het verslag van het Rekenhof
over bescherming en herstel
van de grondwatervoorraden

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts.

Vaste leden:

de heren Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
de heer Rob Beenders, mevrouw Ingrid Lieten;
de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:

de heer Jelle Engelbosch, mevrouw Sofie Joosen, de heren Jos Lantmeeters, Jan Peumans,
de dames Grete Remen, Sabine Vermeulen;
mevrouw Sonja Claes, de heren Jos De Meyer, Bart Dochy, mevrouw Katrien Partyka;
de heren Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
mevrouw Els Robeyns, de heer Bruno Tobback;
de heer Johan Danen.

Toegevoegde leden:

de heer Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

37-D (2014-2015) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

I. Toelichting door het Rekenhof.....	4
1. Inleidende uiteenzetting door de heer Vital Put, eerste auditeur-revisor	4
1.1. Afbakening van de audit	4
1.2. Toestand van de grondwaterlichamen	4
2. Toelichting door de heer Chris Leflere, auditeur.....	5
2.1. Het vergunningenbeleid	5
2.2. Het heffingenbeleid	6
2.3. Het Grijswaterbesluit.....	6
2.4. Aanbevelingen.....	7
II. Tussenkoms van mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw	8
1. Vergunningenbeleid.....	8
2. Afstemming heffingengebieden op grondwaterlichamen	8
3. Grondwatervergunningenbeleid verankeren in regelgeving	9
4. Differentiatie naar plaats bij de berekening van de heffing.....	9
5. Permanente opvolging uitvoering maatregelen.....	9
6. Transparante uitvoering vergunningenbeleid	9
7. Koppeling van de databanken.....	9
8. Toegevoegde waarde Grijswaterbesluit onderzoeken	10
9. Besluit.....	10
III. Vragen van de leden aan het Rekenhof	10
1. Tussenkoms van de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	10
2. Tussenkoms van de heer Bart Nevens.....	10
3. Tussenkoms van mevrouw Gwenny De Vroe	11
4. Tussenkoms van mevrouw Tinne Rombouts	11
IV. Antwoorden van het Rekenhof	11
V. Vragen van de leden aan de minister	12
1. Tussenkoms van de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde.....	12
2. Tussenkoms van de heer Bart Dochy	13
3. Tussenkoms van de heer Bart Nevens.....	13
4. Tussenkoms van mevrouw Tinne Rombouts	13
VI. Antwoorden van de minister – discussie.....	13
Gebuurte afkortingen	16
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 27 januari 2015 een gedachtewisseling over het verslag van het Rekenhof over bescherming en herstel van de grondwatervoorraden met mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, en de heren Vital Put en Chris Leflere, auditeurs bij het Rekenhof.

De presentatie van het Rekenhof is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door het Rekenhof

1. Inleidende uiteenzetting door de heer Vital Put, eerste auditeur-revisor

1.1. Afbakening van de audit

De heer *Vital Put*, eerste auditeur-revisor, licht de afbakening van de audit toe. Omdat de grondwatervoorraden schaars zijn in Vlaanderen moet er een degelijk grondwaterbeleid worden gevoerd. En het kader voor dit beleid is een Europees kader. De Europese kaderrichtlijn Water, die dateert van 2000, vraagt dat de grondwaterlichamen tegen 2015 in een goede toestand zouden zijn. Er is echter tweemaal zes jaar uitstel mogelijk, respectievelijk tot 2021 of 2027. Europa werkt namelijk met beleidscycli van zes jaar. De kaderrichtlijn Water werd in de Vlaamse regelgeving geïntegreerd via het decreet Integraal Waterbeleid. De verdere implementatie gebeurt via stroomgebiedbeheerplannen. Op dit moment loopt het maatregelenprogramma 2010-2015. Er is al een openbaar onderzoek over de ontwerp-SGBP 2016-2021. Drie instrumenten moeten bijdragen aan een betere kwantitatieve toestand van de grondwaterlichamen: de grondwatervergunningen, de grondwaterheffingen en de subsidiëring van grijswaterprojecten.

1.2. Toestand van de grondwaterlichamen

De heer Put gaat dieper in op de kwantitatieve toestand van de grondwaterlichamen. Er zijn twee stroomgebiedsdistricten, namelijk deze van de Schelde en de Maas. De Schelde is verder onderverdeeld in drie stroomgebieden. Bij de Maas is er maar één stroomgebied. Binnen die twee districten zijn er ook zes grondwatersystemen. Twee van die grondwatersystemen, namelijk het Centraal Kempisch systeem en het Brulandkrijtsysteem lopen over twee stroomgebiedsdistricten. Binnen die zes grondwatersystemen zijn er 42 grondwaterlichamen.

Ter onderbouwing van de huidige stroomgebiedbeheerplannen werd de toestand van die 42 grondwaterlichamen bepaald. In 2010 waren 14 van de 42 grondwaterlichamen in een kwantitatief ontoereikende toestand, waarvan zes in het Sokkelsysteem. Die beoordeling was gebaseerd op twee van de zeven criteria in de regelgeving. In 2012 waren nog acht van de 42 grondwaterlichamen in een ontoereikende toestand. Deze beoordeling was gebaseerd op vijf van de zeven criteria. Dit was een strengere beoordeling, want falen op een criterium volstaat voor een onvoldoende. Van de zes grondwaterlichamen die er nu beter aan toe zijn, zijn er twee van het Sokkelsysteem, twee van het Brulandkrijtsysteem, één van het Centraal Vlaams systeem en één van het Maassysteem.

De VMM monitort ook permanent de grondwaterstanden, op basis van een aantal meetputten. Er is evenwel geen consolidatie per grondwaterlichaam.

2. Toelichting door de heer Chris Leflere, auditeur

2.1. Het vergunningenbeleid

Omschrijving van het huidige beleid

De heer *Chris Leflere*, auditeur, verduidelijkt dat de keuze voor de drie instrumenten – vergunningen, heffingen en grijs water – vooral ingegeven is door het huidige stroomgebiedbeheerplan en maatregelenprogramma dat vooral resultaten verwacht van vergunningen en van heffingen. Men moet wel een alternatief aanbieden. Dat is gebeurd via het Grijswaterbesluit dat het grijs water wil promoten.

De grondwatervergunningen zijn geregeld in VLAREM. De huishoudelijke grondwaterwinningen van minder dan 500 m³ per jaar vallen daar echter niet onder. VLAREM differentieert naargelang de grondwaterlaag – ofwel freatisch, dit is aan de oppervlakte, ofwel afgesloten – maar niet naargelang de kwantitatieve toestand van de grondwaterlichamen. De term grondwaterlichaam die gangbaar is in de Europese wetgeving, komt trouwens nauwelijks voor in VLAREM. Daar gebruikt men de term grondwaterlaag.

Enkel binnen het Sokkelsysteem is er een interne richtlijn die streeft naar de afbouw van de langetermijnvergunningen met 75 percent. Er is ook een standstill voor laagwaardige toepassingen in andere grondwaterlichamen in ontoereikende toestand. Voor het overige zijn mogelijke beperkingen niet geformaliseerd. Dit wordt overgelaten aan de advies- en vergunningverleners. Het ontbreken van een juridische verankering houdt echter risico's in voor de rechtszekerheid en de afdwingbaarheid.

De uitvoering van het vergunningenbeleid is weinig transparant. Dat heeft voor een deel te maken met het feit dat de VMM werkt met DOV. Deze bevat geen overzicht van de adviezen of biedt geen duidelijkheid over de opvolging van de adviezen of het opleggen van bijzondere voorwaarden per grondwaterlaag. In die zin is het voor een externe auditor moeilijk om het reële adviserings- en vergunningenbeleid te doorgronden.

Er is wel een kentering in het beleid. Het ontwerp-SGBP 2016-2021 bevat wel gebiedspecifiek beleid voor probleemgebieden in grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand.

Resultaten van het beleid

Het Rekenhof heeft ook de impact van dat beleid onderzocht. Tussen 2000 en 2012 was er een afbouw van de vergunde debieten van 21,7 percent. De afbouw was sterker in de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand. De sterkste afbouw heeft plaatsgevonden in de Sokkel. Het gaat om een vermindering met 56,1 percent. De Sokkel is echter slechts goed voor 3,7 percent van de vergunde debieten.

Procentueel hebben industrie, handel en diensten de grootste inspanningen geleverd. In de landbouwsector was er een toename van het verbruik.

Het volume van de vergunningen is evenwel altijd groter dan het effectieve verbruik. Doordat men werkt met twee verschillende databanken die anders georganiseerd zijn, namelijk een heffingendatabank en een vergunningendatabank, is er geen eenduidig verband tussen beide.

2.2. Het heffingenbeleid

Beschrijving

De grondwaterheffing is ingevoerd in 1997 en is sindsdien geleidelijk aangepast. De heffing steunt op de verbruikersgroep, op het verbruikte volume – sinds 2002 – en op de toestand van de grondwaterlichamen. Sinds 2006 is er een gedifferentieerde gebiedsfactor voor de Sokkel en sinds 2007 voor heffingsgebieden in andere afgesloten lagen.

Sinds 2010 zorgen de selectieve verhogingen van de heffing voor een betere afstemming op de toestand van de grondwaterlagen. Daardoor zullen de gebiedsfactoren tegen 2017 sterk uit elkaar zijn gegroeid.

Eigenlijk blijft de differentiatie die rekening houdt met de toestand van de grondwaterlichamen beperkt tot de grootverbruikers, die meer dan 30.000 m³ grondwater verbruiken en tot winningen van 500 tot 300.000 m³ in afgesloten lagen. Ze geldt dus niet voor de drinkwatermaatschappijen die nochtans de grootste gebruikers zijn van grondwater. Zij betalen een forfaitair tarief, ongeacht de toestand van de grondwaterlichamen.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om er met de heffingen voor te zorgen dat grijs water concurrentieel zou worden met grondwater. Dat is tot nog toe evenwel niet gelukt.

De heffingsgebieden die men gebruikt voor het bepalen van de grondwaterheffing zijn ook niet volledig afgestemd op de grondwaterlichamen. Daardoor is een consolidatie van de verbruiksgegevens op het niveau van grondwaterlichamen en een afstemming tussen de heffingendatabank en de vergunningendatabank niet mogelijk.

Resultaten

Een deel van het verbruik werd in kaart gebracht en gelinkt aan de grondwatersystemen. Daaruit bleek dat het heffingenbeleid toch tot bepaalde resultaten heeft geleid. Tussen 2006 en 2011 is er 14,4 percent minder grondwater verbruikt. Dit cijfer houdt zoals gezegd geen rekening met de drinkwatermaatschappijen. De vermindering heeft vooral plaatsgevonden in grondwaterlichamen in ontoereikende toestand.

Het ontradingsbeleid in de Sokkel was succesvol. Voor de andere systemen zijn er geen duidelijke resultaten, onder andere omdat de heffingsgebieden die gebruikt worden voor de grondwaterheffing, eigenlijk niet volledig afgestemd zijn op de grondwaterlichamen.

De heffing werkte in de periode 2007-2012 meer sturend dan financierend. De opbrengst is gestegen met 0,8 percent, maar het grondwaterverbruik is met 7,4 percent gedaald.

2.3. Het Grijswaterbesluit

Het laatste instrument is het Grijswaterbesluit van 2004 dat grijs water definieert als een onderdeel van tweedecircuitwater. Dat is water dat niet bestemd is voor menselijke consumptie, maar voor de bevoorrading van apparatuur.

Het Grijswaterbesluit was vooral afgestemd op een acuut waterschaarsteprobleem in het Sokkelsysteem, namelijk het zuiden van West- en Oost-Vlaanderen. De voorbereidende studies bleven beperkt tot West-Vlaanderen.

De implementering bleef beperkt. Toen dit besluit in 2004 aangemeld werd aan Europa, heeft men gezegd dat men er de komende tien jaar zestig miljoen euro zou aan besteden. In werkelijkheid was dat slechts vijf miljoen euro. Van de negen projectaanvragen werden er twee goedgekeurd.

Bij het project in Waregem heeft men water genomen uit het kanaal Kortrijk-Bossuit om dat te verdelen over een veertigtal bedrijven in West-Vlaanderen. Het water is van drinkwaterkwaliteit. Soms is het afkomstig van grondwater. Het is niet zo dat elk bedrijf even veel waterwinning heeft afgebouwd dan het grijs water ontvangt. Er werd een evenwicht gerealiseerd op een globaler niveau. Het project heeft geleid tot een substantiële afbouw van de vergunningen in grondwaterlichamen in ontoereikende toestand in de Sokkel: er was een afbouw van bijna 89 percent ten opzichte van 2000.

Ook bij het project in Tienen was er een aanzienlijke afbouw, zij het in een grondwaterlichaam in goede toestand. Dat is eigenlijk niet volledig conform met de regelgeving. Het project blijkt echter een grote impact te hebben op aangrenzende grondwaterlichamen in ontoereikende toestand. Dit effect zal in de toekomst misschien worden erkend als een bijkomend criterium voor de beoordeling van de kwantitatieve toestand van een grondwaterlichaam.

Bij de analyse van de dossiers viel wel op dat de VMM nauwelijks zicht heeft op de grijswaterprijzen en op de volumeafname van grijs water door de betrokken bedrijven. Dat is voor de VMM nochtans een essentieel element.

2.4. Aanbevelingen

Algemene aanbevelingen

Het Rekenhof heeft op basis van zijn onderzoek een aantal aanbevelingen geformuleerd. Een algemene aanbeveling luidt dat men de uitvoering van de maatregelen permanent zou moeten opvolgen en dat men regelmatig zou moeten rapporteren over de resultaten. De maatregelen vervat in de stroomgebiedbeheerplannen werden opgevolgd in 2010, 2011 en 2012. In 2013 is dat niet gebeurd omdat men bezig was met het opmaken van nieuwe stroomgebiedbeheerplannen. Voor 2014 werkt men nu wel aan een stand van zaken. Het Rekenhof is ook vragende partij om de toestand van de grondwaterlichamen correct te bepalen, aan de hand van alle criteria. In 2012 heeft men zich namelijk beperkt tot vijf van de zeven criteria.

Verder zou men werk moeten maken van een koppeling van de huidige databanken zodat evaluaties van het vergunningen- en heffingenbeleid mogelijk worden.

Aanbevelingen inzake vergunningen

Inzake de vergunningen pleit het Rekenhof voor een verdere differentiatie in functie van de toestand van de grondwaterlichamen in alle grondwatersystemen en voor een betere verankering in de regelgeving met duidelijkere richtlijnen. Hiertoe werd al een aanzet gegeven in de ontwerpstroomgebiedbeheerplannen. Misschien moet men de figuur van de herstelprogramma's die daarin is opgenomen, ook verankeren in de regelgeving.

Aanbevelingen inzake de heffingen

Inzake de heffingen pleit het Rekenhof voor een verdere differentiatie in functie van de toestand van de grondwaterlichamen in alle grondwatersystemen. Op dit ogenblik liggen de heffingen vast tot 2017. Men kan overwegen om na die datum bij de berekening uit te gaan van de plaats en het volume van verbruik en niet van de verbruikersgroep.

Aanbeveling inzake het Grijswaterbesluit

Voor het Grijswaterbesluit dringt het Rekenhof aan op een evaluatie van de toegevoegde waarde van het Grijswaterbesluit ten opzichte van andere instrumenten zoals de ecologiepremie. Onlangs zijn er bijvoorbeeld via een ander kanaal een aantal projecten goedgekeurd van Vlakwa, een organisatie die zich bezighoudt met waterbeleid in Vlaanderen.

II. Tussenkoms t van mevrouw Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Minister *Joke Schauvliege* stelt dat een heel aantal aanbevelingen van het Rekenhof ondertussen nagevolgd werden. Sommige ervan werden ook verankerd in het regeerakkoord. Sommige aanbevelingen zijn rechtstreeks gericht tot het beleid, andere zijn gericht aan de VMM, maar ook die zijn belangrijk voor het beleid. Het is de bedoeling om de door Europa opgelegde doelstellingen te halen. Daarom is een verdere differentiatie noodzakelijk. Men moet daarbij een onderscheid maken tussen de grondwaterlichamen in een kwantitatief goede toestand en de grondwaterlichamen in een kwantitatief ontoereikende toestand.

1. Vergunningenbeleid

Bij de grondwaterlichamen in goede toestand wordt er niet te veel grondwater opgepompt in vergelijking met de natuurlijke aanvulling. Een daling van de vergunde debieten is daar dus niet noodzakelijk. Het winnen van grondwater blijft mogelijk in die gebieden, rekening houdend met lokale randvoorwaarden.

In de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand is de vraag naar grondwater en het aanbod niet in evenwicht. Een vijftiental jaar geleden werd er een wetenschappelijk onderbouwd herstelprogramma opgemaakt voor het Sokkelsysteem. Dat was toen het enige performante systeem. Op basis daarvan werden de stroomgebiedbeheerplannen en de herstelprogramma's opgemaakt. Bij de opmaak van de SGBP 2010-2015 was de kennis nog onvoldoende geconsolideerd. Toch heeft het vergunningenbeleid, in combinatie met de sturende grondwaterheffing, resultaten opgeleverd, zonder een specifiek herstelprogramma. Het vergunde debiet is immers gedaald.

Voor alle overgebleven grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand zijn er nu herstelprogramma's opgenomen in de nieuwe ontwerpstroomgebiedbeheerplannen die zullen lopen van 2016 tot 2020. Deze zijn voorgelegd in openbaar onderzoek. Dit jaar moet er een beslissing worden genomen. Deze generatie plannen is ook beter wetenschappelijk onderbouwd dan de vorige. Er is een gebiedsgerichte aanpak. Er is ook gezocht naar causale verbanden, zoals het Rekenhof vraagt. De verschillende adviesraden, onder andere de Minaraad en de SERV, hebben hierover een positief advies uitgebracht.

Het vergunningenbeleid zal altijd locatie- en situatiespecifiek moeten blijven. Daarbij dient men ook rekening te houden met eventuele opmerkingen in een openbaar onderzoek. De rechtszekerheid van de aanvrager moet altijd gegarandeerd blijven. De grondwatervergunningendatabank in de DOV is wel degelijk volledig. De DOV is een internationaal erkend schoolvoorbeeld van goede opvolging en informatieverstrekking. Bij de vorige stroomgebiedbeheerplannen was dat nog onvoldoende onderbouwd, zoals het Rekenhof opmerkt.

2. Afstemming heffingengebieden op grondwaterlichamen

De tweede aanbeveling van het Rekenhof luidt dat men de heffingengebieden zo moet bepalen dat een eenduidige consolidatie op het niveau van de grondwa-

terlichamen mogelijk is. In het nieuwe Grondwaterdecreet zullen vergunningen, heffingen en financiering beter op elkaar worden afgestemd.

3. Grondwatervergunningenbeleid verankeren in regelgeving

Het is ook de bedoeling om in deze regeerperiode werk te maken van een Waterwetboek. De versnipperde en verouderde regelgeving zal samengebracht worden binnen een geheel. Dat moet leiden tot een grotere transparantie en eenduidigheid en tot onderlinge afstemming.

4. Differentiatie naar plaats bij de berekening van de heffing

Voor de vierde opmerking van het Rekenhof verwijst de minister naar het vermelde Grondwaterdecreet.

5. Permanente opvolging uitvoering maatregelen

De vijfde aanbeveling, gericht aan de VMM, betreft de permanente opvolging en periodieke bijsturing van de uitvoering van de maatregelen om de grondwaterlichamen in een kwantitatief goede toestand te krijgen. De minister stelt dat grondwaterkwantiteit nagenoeg permanent wordt opgevolgd door maandelijkse peilmetingen in het primair grondwatermeetnet. Via de DOV wordt de evolutie van de grondwatervergunningen dan weer permanent bijgehouden. Dat systeem is uniek in Europa. Binnen de zesjaarlijkse plancyclus die voortvloeit uit de kaderrichtlijn Water en het decreet Integraal Waterbeleid is een periodieke opvolging en evaluatie eveneens verzekerd. Veel verschillende factoren hebben een invloed op het grondwatergebruik, onder andere het weer en de economische situatie. Daarmee wordt rekening gehouden bij de evaluaties en de bijstellingen.

Op dit moment lopen er ook twee TWOL-studieopdrachten. De eerste heeft als doelstelling om de freatische grondwaterstand beter te kunnen bepalen en om een rapporteringssysteem uit te werken, specifiek voor grondwaterlichamen. In dezelfde opdracht wordt ook een eerste aanzet gegeven voor de gespannen grondwaterstandindicator. Een tweede TWOL-studieopdracht is gericht op een uitbreiding van de methodologie van de trendanalyse voor gespannen grondwaterlichamen. Deze studies moeten een betere periodieke opvolging en rapportering mogelijk maken.

6. Transparante uitvoering vergunningenbeleid

De zesde aanbeveling betreft het vergunningenbeleid. De nieuwe stroomgebiedbeheerplannen, met hun goed onderbouwde herstelprogramma's, zullen duidelijkere richtlijnen bevatten voor de adviesverlening bij de vergunningen. Voor de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand wordt voorgesteld om de impact van de adviezen jaarlijks te evalueren. De VMM zal ook verder investeren in DOV.

7. Koppeling van de databanken

De zevende aanbeveling vraagt werk te maken van een koppeling van de huidige databanken. Dat is opgenomen in de projectportfolio van de VMM. Er zal ook een watergebruiksdatabank worden ontwikkeld. De gegevens van de heffingendatabank en van DOV zullen daar op termijn deel van uitmaken. Zo zullen de toezichthouders en de beheerders beschikken over meer en beter geïntegreerde gegevens, die goed raadpleegbaar zijn. Daarbij zal rekening worden gehouden met een aantal privacyvoorschriften. De rapporteringen zullen ook efficiënter kunnen verlopen.

8. Toegevoegde waarde Grijswaterbesluit onderzoeken

De minister stelt dat 2014 het laatste jaar was dat men een beroep kon doen op het Grijswaterbesluit. Uit de bevraging van de VMM is gebleken dat men daar geen massaal gebruik van gemaakt heeft, maar dat het in een aantal gevallen wel degelijk een effect heeft gehad. Het Grijswaterbesluit is nu afgelopen, maar er is al een alternatief. Het regeerakkoord kondigt aan dat bedrijven die hun grondwatervergunning moeten afbouwen in grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand, drinkwater zullen geleverd krijgen aan een ecologisch tarief. Dat vergt wel nog enig onderzoek, onder meer naar het effect op de opbrengst van het drinkwater.

9. Besluit

De minister besluit dat sommige pistes die door het Rekenhof worden aangereikt, momenteel al bewandeld worden. Ze zal verder werk maken van deze aanbevelingen. Het kan echter nog een hele tijd duren vooraleer de grondwaterlichamen ook aangevuld raken. De cijfers van het Rekenhof tonen aan dat de geleverde inspanningen resultaten hebben opgeleverd.

III. Vragen van de leden aan het Rekenhof

1. Tussenkoms van de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde

De heer *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* begrijpt dat het Rekenhof van oordeel is dat de toestand van de grondwaterlichamen onvoldoende wordt opgevolgd. Hij wil weten waarop die kritiek gebaseerd is. Hij stelt vast dat de minister vindt dat de situatie eigenlijk wel goed zit. Ook hij erkent dat er een positieve tendens is inzake het verbruik van grondwater, maar toch zijn er nog kritische bemerkingen mogelijk.

Het Rekenhof benadrukt het belang van een differentiatie naargelang de toestand van de grondwaterlichamen, zowel voor het vergunningenbeleid als voor het heffingenbeleid. Hoever moet men daarin gaan?

Het Rekenhof vindt ook dat de meerwaarde van het Grijswaterbesluit geëvalueerd moet worden. In de twee aangehaalde grijswaterprojecten bleek de prijs van het grijs water onvoldoende concurrentieel met de prijs van het grondwater. Kan de evaluatie een oplossing bieden voor dat probleem?

2. Tussenkoms van de heer Bart Nevens

De heer *Bart Nevens* merkt op dat het Rekenhof de vinger op de wonde legt. Het grondwaterpeil vormt inderdaad een probleem in Vlaanderen.

Een van de aanbevelingen van het Rekenhof betrof het juridisch kader. Als men de bedrijven die veel water verbruiken niet verplicht om een bepaalde hoeveelheid grijs water te verbruiken, dan zal het grijs water altijd duurder blijven, stelt hij.

Hij merkt ook op dat bepaalde pompinstallaties voor grondwater aan de heffing ontsnappen. Bij de bemaling van bouwbedrijven moet men wel een melding doen, maar betaalt men geen heffing. Van sommige particulieren is het allicht ook niet geweten dat ze grondwater gebruiken. Ze ontsnappen aan de heffing omdat ze ook leidingwater gebruiken. Met particulieren die minder dan 500 m³ verbruiken wordt trouwens sowieso geen rekening gehouden. Moet men die verbruikers niet in kaart brengen en nagaan of ze een bijdrage moeten leveren?

Het lid dringt ook aan op een ontrading van waterverspilling.

Zou het water dat wordt opgepompt door de watermaatschappijen niet mee in rekening moeten worden gebracht, zeker in de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand?

Verder stelt het lid dat men ook zou moeten inzetten op het hergebruik van regenwater. Misschien moet dat decretaal worden geregeld. Sommige lokale besturen hebben van de plaatsing van een regenwaterput al een voorwaarde gemaakt voor het bekomen van een bouwvergunning. Het gebruik van dat regenwater zou echter nog meer moeten worden gestimuleerd. Hij herinnert ook aan het plan rond een heffing op het lozen van regenwater in de riolering.

3. Tussenkost van mevrouw Gwenny De Vroe

Mevrouw *Gwenny De Vroe* weet dat het regeerakkoord een aantal maatregelen aankondigt op het vlak van de uitdagingen die het Rekenhof aanhaalt. Het parlement zal dit van nabij opvolgen.

Het is belangrijk om de bevolking te sensibiliseren rond waterverbruik, zoals men dat nu al doet rond energieverbruik. De mensen zijn klaar voor verdere inspanningen nu het water duurder geworden is.

Het lid stelt dat er nog andere maatregelen mogelijk zijn dan het ecologisch tarief voor bedrijven. Daarbij verwijst ze naar de investeringssteun voor een bedrijf van aardappelproducten dat een nieuwe productlijn heeft geïnstalleerd waarbij het water gerecupereerd werd.

4. Tussenkost van mevrouw Tinne Rombouts

Mevrouw *Tinne Rombouts*, voorzitter, stelt vast dat de stijging van de heffingen sinds 2012 nog niet geleid heeft tot een sterke verbetering van de resultaten. Die heffingen stijgen nog tot 2017. Is het, om in dat verband conclusies te kunnen trekken, noodzakelijk om linken te hebben tussen de verschillende databanken? Of kunnen nu reeds besluiten worden getrokken?

Het Grijswaterbesluit heeft een aantal resultaten opgeleverd. Dit mag men niet loslaten. Men moet de juiste stimulansen geven aan de bedrijven. Men moet sterk inzetten op het ecologisch drinkwatertarief.

IV. Antwoorden van het Rekenhof

De heer *Chris Leflere* van het Rekenhof antwoordt dat de toestand van het grondwater wel degelijk wordt opgevolgd aan de hand van allerlei meetnetten, maar dat het eerder bij de rapportering is dat het mank loopt. De freatische grondwaterindicator van DOV is echter op een dusdanig hoog niveau gedefinieerd dat men er geen conclusies kan uit trekken. Een indicator op het niveau van het grondwaterlichaam of van probleemgebieden is relevanter.

Hoe ver men moet gaan met de differentiatie naargelang de toestand van het grondwaterlichaam is een opportuiniteitsskwestie. Hoe erger de toestand van het grondwaterlichaam, hoe meer men moet differentiëren en hoe scherper men moet afbouwen. Op de vraag of men ook de drinkwatermaatschappijen onder de differentiatie moet laten vallen stelt hij dat dit te onderzoeken is. Misschien moet men eerst focussen op de plaats en dan pas op de gebruikersgroepen, in plaats van andersom.

Hij heeft het gevoel dat het Grijswaterbesluit onderbenut gebleven is. Het project in Waregem heeft wel geleid tot een belangrijke afbouw. Er kunnen echter ook andere factoren meespelen. De resultaten binnen het Sokkelsysteem hebben ook

te maken met het verdwijnen van textielbedrijven of de economische conjunctuur. De heffing is essentieel bij het afstemmen van de prijs van grijs water en grondwater.

Inzake het opsporen van de illegale grondwaterwinningen stelt de heer Leflere dat het kruisen van de databanken door de VMM nog bijkomende resultaten kan opleveren. In de nieuwe ontwerpstroomgebiedbeheerplannen wordt, in het kader van de ontrading, voorgesteld om de winningen van minder dan 500 m³ ook aan een heffing te onderwerpen.

Wat de inzet op ontrading betreft stelt de heer Leflere dat bij het opstarten van de audit het Rekenhof een keuze diende te maken. De huidige stroomgebiedbeheerplannen bevatten namelijk 280 maatregelen. Men heeft gekozen voor de maatregelengroep 5a, een twintigtal maatregelen rond de kwantiteit van grondwater.

Op de vraag van de voorzitter over het effect van de heffingen sinds 2012 antwoordt hij dat de band van causaliteit niet uniek is. Er spelen nog andere factoren mee dan de vergunningen en de heffingen. Nu kan men nog geen impact zien van de verhoogde heffing, daarvoor zijn de cijfers nog te recent.

V. Vragen van de leden aan de minister

1. Tussenkomst van de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde

De heer *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* merkt op dat de leden van deze commissie geen grondwaterspecialisten zijn. Het Rekenhof heeft zich gedurende een jaar in deze materie verdiept en heeft een kritisch rapport afgeleverd. De minister probeert dat in haar technisch antwoord punt voor punt te weerleggen. Dat boezemt hem weinig vertrouwen in. Hij veronderstelt dat het Rekenhof minstens een punt heeft. Hij kan de minister volgen waar ze zegt dat er vooruitgang wordt geboekt. Hij vindt het heel moeilijk om af te wegen of het beleid nu op het juiste spoor zit, maar hij vermoedt van niet. Hij kan moeilijk geloven dat het probleem kan worden opgelost via de opname van enkele vage maatregelen in teksten.

De minister heeft in reactie op dit rapport al verklaard dat de industrie meer inspanningen moet leveren. Tussen 2006 en 2011 heeft de industrie echter een verbetering van bijna dertig percent gerealiseerd. In de landbouwsector zijn het verbruik en het vergunde debiet echter toegenomen de voorbije jaren. Moet de landbouw ook meer inspanningen leveren en zo ja, hoe?

De deadline van de kaderrichtlijn Water was 2015. Er is tweemaal uitstel mogelijk voor het behalen van de goede toestand van de grondwaterlichamen. Is er intussen uitstel toegekend of aangevraagd?

In 2010 is men, op basis van twee van de zeven criteria, tot de conclusie gekomen dat 14 van de 42 grondwaterlichamen niet aan de kwantitatieve normen voldeden. In 2012 is er een evaluatie gebeurd op basis van vijf van de zeven criteria. Dan waren er nog acht grondwaterlichamen die niet voldeden aan de normen. Waarom wordt er niet getoetst op alle criteria?

Het Rekenhof suggereert om een betere afstemming te realiseren tussen de ontoereikende toestand en de heffing of de vergunning. Hoe wil de minister dat concreet aanpakken?

Het ecologisch tarief voor de industrie is opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord. De minister zegt dat dit nog verder bestudeerd moet worden. Wat zal de impact zijn van deze maatregel?

De kritiek van het Rekenhof op het Grijswaterbesluit was vrij streng. Aan de Europese Commissie werd beloofd dat er zestig miljoen euro zou worden besteed aan projecten op dit vlak. In werkelijkheid was dat nog geen vijf miljoen euro. Wat wil de minister ondernemen om de valorisatie van het grijs water op het juiste spoor te krijgen?

2. Tussenkost van de heer Bart Dochy

De heer *Bart Dochy* verwijst naar een studie van Vlakwa uit 2013 over het socio-economisch belang van water in Vlaanderen. Daaruit blijkt dat de kostprijs van water voor bepaalde industriële sectoren oploopt tot vijf percent van de bruto toegevoegde waarde. Hij stelt dat de heffingen niet mogen leiden tot een concurrentieel nadeel.

3. Tussenkost van de heer Bart Nevens

De heer *Bart Nevens* besluit uit de studie dat er verschillende maatregelen nodig zijn om de stijging van de waterprijs onder controle te houden. Ook schaarste leidt trouwens tot prijsverhoging. De regering heeft inspanningen geleverd om rekening te houden met de suggesties van het Rekenhof. Op sommige punten moet men echter nog meer inzetten. Met het oog op de rechtszekerheid moet er een juridisch kader worden uitgewerkt. Het grijswatergebruik kan ook verder gestimuleerd worden. Op dit ogenblik is het grijs water geen economisch aantrekkelijk alternatief voor de bedrijfswereld.

Hij begrijpt dat de data op elkaar zullen worden afgestemd. Hij benadrukt dat men ook moet inzetten op een rationeel watergebruik. Hij kan akkoord gaan met de stelling van de heer Sanctorum-Vandevoorde dat bedrijven te veel water verbruiken, althans als hij daarmee verwijst naar de landbouwbedrijven. Zij pompen in de probleemgebieden blijkbaar meer water op dan vroeger. De heer Sanctorum-Vandevoorde heeft het ook over een waterblackout. De heer Nevens is van oordeel dat het momenteel volstaat om zich bezig te houden met de energieblackout. Men moet wel de nodige maatregelen nemen om het peil van het grondwater in de toekomst te herstellen en om een nieuwe daling tegen te gaan. De Europese doelstellingen moeten worden gehaald.

4. Tussenkost van mevrouw Tinne Rombouts

Mevrouw *Tinne Rombouts*, voorzitter, formuleert de vraag van de heer De Meyer die hier vandaag niet aanwezig kan zijn. Zijn vraag om uitleg was verwezen naar deze discussie. In verband met het uitstel dat aan Europa is gevraagd voor de waterdoelstelling vraagt de heer De Meyer wat de argumentatie is geweest en over welke termijn het gaat. Hij vraagt ook hoe het grijswatergebruik wordt gestimuleerd bij industriële en agrarische bedrijven. Misschien kan de minister dat toch nog wat verduidelijken.

VI. Antwoorden van de minister – discussie

Minister *Joke Schauvliege* benadrukt dat het Grijswaterbesluit, dat dateert van 2004, afgelopen is in 2014. Bepaalde projecten hebben wel degelijk een effect gehad. De knelpunten hebben te maken met de administratieve rompslomp bij het aanvragen van de vergunningen. Nu moet men naar alternatieven zoeken. De industrie en de landbouw vragen bijkomende stimulerende maatregelen. Het ecologisch tarief dat momenteel wordt uitgewerkt, lijkt een mooi alternatief. Dat mag geen excuus zijn om niet te werken aan een vermindering van het waterverbruik. In de vorige regeerperiodes zijn er wel degelijk sensibiliseringscampagnes geweest. In het regeerakkoord werd een andere berekeningswijze afgesproken voor het drinkwater. De verbruiker dient te beseffen dat water schaars is. De indus-

trie kan investeringssteun krijgen voor bepaalde projecten, zoals mevrouw De Vroe geïllustreerd heeft. Voor de landbouw wordt vaak de steun van het VLIF gebruikt. Het ILVO en de praktijkcentra doen onderzoek naar het hergebruik van water en naar het gebruik van hemelwater. Voor de voedingsindustrie en voor de veeteelt is dat natuurlijk niet mogelijk.

Op de vraag van de heer Nevens antwoordt ze dat het invoeren van vergunningen voor particulieren volgens haar diensten nagenoeg geen effect zal hebben op de grondwaterspiegel. Het regeerakkoord kiest voor een afbouw van de administratieve overlast. Het is ook niet juist dat iemand die voortdurend bemaalt, aan de heffing ontsnapt. In de vorige regeerperiode werd er een aantal verplichtingen opgelegd rond het inschakelen van debietmeters. Daardoor is er meer duidelijkheid over het werkelijke verbruik.

De heer Sanctorum-Vandevoorde interpreteert haar uitspraken helemaal verkeerd. Ze heeft uitdrukkelijk gezegd dat ze aan de slag wil gaan met de aanbevelingen van het Rekenhof.

Op basis van de nieuwe stroomgebiedbeheerplannen moet de Vlaamse Regering uitstel vragen aan Europa. Dat is in de planning uitgewerkt.

De toetsing aan een groter aantal criteria heeft te maken met een verfijning van de methodiek. In haar toelichting heeft ze al gezegd dat vergunningen en heffingen beter op elkaar afgestemd zullen worden. Het vergunningenbeleid en de heffingen zullen worden afgestemd op de definitie van de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand in de stroomgebiedbeheerplannen. Dat zal worden opgenomen in een nieuw Grondwaterdecreet en in een Waterwetboek. Op basis van die modellen zal ook een betere advisering over de toestand van de grondwaterlagen mogelijk worden en zal de individuele vergunning vlotter kunnen worden behandeld.

In tegenstelling tot de heer Sanctorum-Vandevoorde denkt ze dat men op de goede weg is. Achteraan in deze zaal zit een expert inzake grondwaterlichamen en hij doet een teken dat hij het met haar eens is. Haar beleid en haar toelichting is gebaseerd op het werk van experts. Ze is blij met deze audit die zorgt voor een beoordeling van buitenaf. De nieuwe stroomgebiedbeheerplannen zijn aangepast op basis van deze audit. Ze maken ook een beleid op maat mogelijk.

De heer *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* heeft zeker vertrouwen in de experts binnen de Vlaamse administratie. Hij betwijfelt of dat vertrouwen ook geldt voor de minister en haar kabinet. Zijn commentaar betrof vooral de vaagheid van het antwoord van de minister op het kritische rapport van het Rekenhof. De minister heeft namelijk gezegd dat er nog heel veel moet worden uitgewerkt. Het parlement heeft onvoldoende informatie om te concluderen dat men op de goede weg is. Dat is een fundamenteel probleem.

De minister heeft nog niet geantwoord op zijn vraag naar de stand van zaken van het uitstel bij de Europese Commissie.

De heer *Bart Nevens* heeft begrip voor de keuze om de particulieren geen heffing te laten betalen. Hij vindt dat men vooral moet gaan beseffen dat water niet gratis is.

De lokale overheden zijn onvoldoende op de hoogte van de VLAREM-wetgeving. Ze beseffen niet dat men voor een bemaling een melding moet doen. Ze zijn zich ook onvoldoende bewust van het probleem. Aannemers kunnen doen alsof ze niet op de hoogte zijn om de heffing te ontlopen. Dat is zijn persoonlijke ervaring als schepen van een gemeente.

Minister *Joke Schauvliege* zegt dat er bij een bemaling een melding moet worden gedaan en dat er dan een controle wordt uitgevoerd. Ook de officiële erkenning van de boorbedrijven beoordeelt ze positief.

Op de vraag van de heer *Sanctorum-Vandevoorde* antwoordt ze dat de motivering van het uitstel is opgenomen in de nieuwe generatie stroomgebiedbeheerplannen. Als Europa daar niet op reageert, dan is dat verworven. De heer *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* veronderstelt dat er daarover duidelijkheid moet zijn op het einde van dit jaar. Minister *Joke Schauvliege* bevestigt dat.

Mevrouw *Tinne Rombouts*, voorzitter, verzekert dat er inderdaad controles gebeuren in de gemeenten. De lokale gemeenschap is daar ook gevoelig voor. De gemeente speelt op dat vlak een belangrijke rol.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Gwenny DE VROE
Hermes SANCTORUM-VANDEVOORDE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

DOV	Databank Ondergrond Vlaanderen
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SGBP	stroomgebiedbeheerplan
TWOL	Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu
Vlakwa	Vlaams Kenniscentrum Water
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning
VLIF	Vlaams Landbouwinvesteringsfonds
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij